

Mistifikasyon Partisi

Çeviren YUSUF ALP

Fransız Komünistlerinin proletarya diktatörlüğünü «terk etmesi» üzerine açılan tartışmalarda hiç kimse aydınlatılması gereken bir olguya değinmedi. Oysa sözkonusu girişimi en iyi açıklayacak olgu budur. Parti, proletaryanın kendi diktatörlüğünü uygulayıp uygulamamasına karar verme hakkına, haksız olarak sahip çıkıyor. Parti sekreteri ve çevresindeki ideologlar, kendilerini sınıf ve sınıf kitlesi yerine koyarak, bir dönemi bir kalemde silip atıyorlar. Oysa bu dönem, Marx'a göre, şüphesiz geçicidir, ama toplumun evrimi içinde zorunlu ve kaçınılmazdır ve ortak programın dikte ettiği yeni politik stratejinin gereklerine göre kabul veya terk edilebilecek raslansal bir olay değildir. Parti en önemli noktayı, yani kendi kendini işçi sınıfının temsilcisi ilân etmesinden ileri gelen ayrıcalıkları tartışmaya açmaktan çekiniyor. Yöneticileri yoluyla, işçi sınıfı yerine karar veren; bu sınıfın eyleminin alacağı biçim ve niteliği tanımlayan, her zaman bu partinin kendisidir. Ayrıca, proletarya diktatörlüğünün terk edilmesinin, proletarya üzerinde diktatörlüğün terk edilmesini sağlayıp sağlamayacağını da hiç bir garantisi yok.*

*
**

Proletarya diktatörlüğü kavramı, kapitalist üretim tarzı ve buriuva toplumunun gelişmesinin, yani Marx'ın «doğal yasası»nı ortaya koyduğunu söylediği gelişmenin teorisinin bütünsel bir parçasıdır. Engels bu teoriyi arkadaşının iki büyük bilimsel buluşu arasına, Darwin'in buluşuyla karşılaştırılabilecek olan, tarihin maddeci biçimde kavranılışı olayının yanına koyar: «Organik doğanın evrim yasasını bulan Darwin gibi, Marx da insan tarihinin gelişme yasasını keşfetti.» Proletarya diktatörlüğü kavramında dile gelen politik postüla, sonuna kadar gelişmiş bir kapitalist toplum perspektifi içinde belirir: iktidarının doruğunda ve son derece küçük bir azınlığı oluşturan mülk sahibi bir sınıf ile ekonomik ve toplumsal olarak mülksüzleştirilmiş, ama entelektüel ve politik bakımdan, genel oy aracılığıyla* «demokrasinin fethini» ve bu yoldan kendi egemenliğini gerçekleştirecek olgunluğa ve yeteneğe sahip, büyük ölçüde çoğunluğu oluşturan işçi sınıfı arasındaki karşılaşmanın alanıdır bu. Egemenlik konumuna ulaşan proletarya, bu ko-

* Rubel'e göre, sınıftan kopuk olarak sınıfı yönlendirme hakkını gaspeden parti, eninde sonunda proletarya üzerinde diktatörlük demek olan bir iktidar oluşturur. Hâkim sınıflara karşı «proletarya diktatörlüğünden» vazgeçildiğini ilân etmek, partinin proletarya üzerindeki diktatörlüğü tehlikesini ortadan kaldırmayı yetmez.

* «Diktatörlük» konusunda çok «sert» konuşan Rubel'in, iktidara geliş konusunda tavır oldukça «yumuşak» görünüyor.

numdan uzaklaşan ve egemenlik ayrıcalıklarını sonuna kadar korumak için yasallık alanını terk eden burjuvazinin uygulayacağı şiddete karşılık vermek için şiddete başvuracaktır. Proletarya diktatörlüğü Kapital'in sonunda «mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi» olarak tanımlanır; bir başka deyişle, «birkaç talancının kitle tarafından mülksüzleştirilmesi».

*
**

İnsan türünün dünya çapında evriminin belirli bir aşamasıyla sınırlandırılan kapitalist ekonomik gelişmenin yasa ve yönsemleri, «demirden bir zorunluk yasası gibi kendilerini gösterir ve gerçekleştirir», endüstri bakımından gelişmiş ülkeler daha az gelişmiş olanlara «kendi öz geleceklerinin imgesini» gösterir. Marx, sözü Kapital'in Rus elçilerininle birine bırakarak, toplumsal teorisinin şaşmaz determinizmini sonuna kadar vurgulayan bir yorumu, hiç çekinmeden onaylıyordu.* bu teoriye göre «bugün varolan düzen zorunlu olduğu gibi, bu düzenin ileride kaçınılmaz şekilde dönüşeceği bir başka düzen de zorunludur ve bu, insanlar inansın ya da inanmasın, bunun bilincinde olsun ya da olmasın, böyledir.» Marx kendisi de bu konuda aynı kesinlikle konuşur: «Bir toplum, kendi hareketini yöneten doğal yasaların izleyeceği yolu bulmuş olsa bile, ... gelişmesinin aşamalarını ne bir sıçrayışta aşabilir ne de kararnamelerle yürürlükten kaldırabilir; ama gebelik dönemini kısaltabilir ve doğum sancılarını hafifletebilir.» (Kapital)

*
**

Newton'un evrensel çekim yasasından ya da Mendel'in bitkilerde karışım ve kalıtım yasalarından «vazgeçmeye» karar verdiğini hiç çekinmeden açıklayan bir bilginler topluluğu hakkında ne düşünürsünüz? Hele bu bilginler topluluğu, sözkonusu yasaları bilimsel kanıtlarla çürütmek zahmetine de katlanmayarak, kararını haklı göstermek için bu yasaların «dogmatik olmadığını» söyleser, aydın olmayan sınıfların düşünce biçimlerinin derinden değiştiği bahanesine sarılırsa, o zaman ne düşünmeli? Böyle bir bilginler topluluğu gülünç olur. Ama, kendine Marksist ya da Komünist diyen, bilimsel karakterinin altını çizmekten geri durmadığı bir teoriye sahip çıkan, ama bundan en önemli dersi, insanların çoğunluğunun varoluşunu ilgilendiren bir dersi kapı dışarı eden bilgiler takımının tavrı aynen budur. «Bilimsel sosyalizm» adına hareket eden bu yönetici ve ideologlar, Marx'ın kendisinin de bilimsel sosyalizmin en önemli katkısı saydığı bir tezi şüpheli bir duruma sokarak, kapitalist toplumların evriminin, proletarya diktatörlüğü gereğini çağdışı bıraktığını savunuyorlar.

* Marx, Kapital'in ikinci baskısına yazdığı önsözde, bir Rus düşünürünün kendisine yönelttiği eleştiriyi, yazarın adını vermeden, uzun bir alıntı olarak koyar ve söylenenleri onaylar. Rubel de bu alıntıdan parçalar seçiyor.

«Proletarya diktatörlüğünün terk edilmesi»nin, seçim taktiklerinin gereklerine mi, yoksa başka şeylere mi hizmet ettiğini bilmek çok önemli değil. Çünkü bu «terk etme», son analizde, parti politikasından sorumlu olanların, konuyla ilgili başlıca varlığı, toplumları paranın ve devletin efendiliğinden kurtarmak gibi bir «tarihi görevi» olan ve diktatörlüğünü bu amaçla kuracak olan biricik varlığı, yani proletaryayı, tartışmanın dışına ittikleri anlamına gelir. Marx'ın bilimi kadar Marksist olmayan sağduyu da böylesini gerektirir: proletarya diktatörlüğü sadece sömürülenlerin —yani insan türünün neredeyse tamamının— işi olduğuna göre,* ne güçte olursa olsun, bir partinin vereceği bir karar, ahlâkî öneminin bilimsel kıyafetiyle çatıştığı bir postülayı karalamasının, toplumun evrimi ve modern kölelerin devrimci özlem ve kurtuluşları üzerinde hiç bir etkisi olmayacaktır. Çünkü eğer işçi hareketi, Manifesto'da yazıldığı gibi «büyük çoğunluğun büyük çoğunluk yararına hareketi» ise, proletaryanın diktatörlüğü de büyük çoğunluğun büyük çoğunluk yararına egemenliği olarak, bir başka deyişle, proletaryanın kendini belirlemesi olarak tanımlanabilir. Kısacası, kurumları mülk sahiplerinin diktatörlüğünü —siyasal iktidarı sermayenin, dolayısıyla yurttaşların azınlığının denetlemesi— mülk sahibi olmayan, dolayısıyla yurttaşların büyük çoğunluğu üzerine diktatörlüğünü sağlayan kısmi demokrasiye (burjuva demokrasisi) karşı, halkın öz-yönetiminin, bütünsel bir demokrasi umudunun gerçekleşmesidir. Bu koşullarda Marx'a ve komünizme bağlılığını ilân eden bir partinin —doğru ya da yanlış— bütünsel demokrasinin egemenliği demek olan proletarya diktatörlüğü kavramını terk etmesine ne demeli?

**

1917 Ekiminden önce Rusya'da işçi ve köylülerin kendi kendilerini yöneteceklerini düşünen Lenin, iktidarın ele geçirilmesinden sonra, «birkaç kişinin diktatörlüğü»ne ve hatta «tek kişinin iradesi»ne dönüşme potansiyelini taşıyan bir «proletarya diktatörlüğü» kavramına yöneldi.* Bu kavram, sosyalizm dışında her şeyi «geliştirebilecek» bir ülkenin ekonomik ve toplumsal durumuna tam tekabül ediyordu. Parti diktatörlüğünün hedefi bir «sovyet» proletaryasının yaratılmasıydı, ortadan kaldırılması değil... Yani ücretli emeğin sömürülmesi ve insanın insana egemen olmasıyla çelişmeyecek toplumsal ilişkilerin yerleştirilmesi. Komünist partilerin yöneticileri, siyaset adamı olmak için gerekli dersleri Marx'ın okulundan değil, bu okuldan öğrendiler. Milyonlarca proleterleşmiş köylü için, Dante'nin *Cehennem*'ini hatırlatan bir zindanlar takımadası yaratan bir rejimden uzaklaşırken, aslında suçladıkları kendileridir.*

Proletarya diktatörlüğü gereği, sonunda insanca olacak bir toplumun doğum sancılarını kısaltmayı ve hafifletmeyi

* İşçi sınıfının sayısı, Marx'ın yaşadığı dönemde olduğu kadar çok değil. Beliren orta sınıfların politik tercihleri de Rubel'in basit analizi ile kolay kolay açıklanamaz.

* Rubel Lenin'e de bu şekilde karşı çıkınca, «proletarya diktatörlüğü» ile ne anlatmak istediği epeyce karışıyor.

* Avrupa Komünist Partilerinin yöneticileri Stalinist uygulamayı vaktiyle eleştirmedikleri için, şimdi proletarya diktatörlüğünü eleştirir görünürken aslında kendilerini suçlamış oluyorlar.

de içerir. Rusya ve Çin'in «Marksist» devrimleri, ortadan kaldırdıkları kötülüğü canlandırmaktan başka bir şey yapmadılar. Çağımızın mistifikasyonu budur. İşçi partisi denilen partiler, «proletarya diktatörlüğünü terk etme» fermanı çıkarabiliyorlarsa bu, proletaryanın (bugün bile?) bütün dünyada yayılan kapitalist üretim tarzının tarihin maddeci anlayışının öngördüğü kaçınılmaz yıkılışının devrimci bilincine sahip olmadığını göstermez mi? ■